

Dünya Sıralamalarında Türk Üniversiteleri

Prof. Erhan Erkut, 3 Ekim 2014

Geçtiğimiz günlerde yayınlanan Times Higher Education dünya üniversite sıralamalarında (<http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/>) ilk defa olarak Türkiye'den 4 üniversite ilk 200'e girdi. Üniversitelerimizin sıralamalarda hızlı yükselişine THE'nin sitesinde de dikkat çekildi. Son 5 senede THE sıralamalarına girebilen üniversitelerimiz aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

THE sıralaması	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15
ODTÜ	183	276-300	201-225	201-225	85
Boğaziçi		301-350	276-300	199	139
İTÜ		276-300	276-300	201-225	165
Sabancı					182
Bilkent	112	201-225	226-250	226-250	201-225
Koç			226-250	276-300	301-350

Görüldüğü gibi iki yıldır 201-225 arasında olan ODTÜ bu yıl ciddi bir çıkış ile ilk 100'e giren ilk Türk üniversitesi olmuştur. Boğaziçi'nin üç, İTÜ'nün ise iki yıldır gösterdikleri sürekli yükselmeler de dikkat çekicidir. Sabancı'nın ise geçtiğimiz yıllarda ilk 400'de olmadığı halde bu yıl ilk 200'e girebilmiş olması da büyük bir başarıdır. THE bu çıkışların nedenlerini şöyle sıralamaktadır: ülkemizden çıkan yayınların doğru kuruluşlara atfedilmesi (geçmişte üniversitelerimizin bazı yayınları çeşitli nedenlerle sayılmamış olmalı), dünyada bilinirliklerinin artması, uluslararası yönlerinin güçlenmesi, ve araştırma etkilerinin artması. Sıralamada yer alan tüm üniversitelerimizi kutluyor, THE'deki bu yükselmelerin kalıcı olmasını ve yakında diğer sıralamalarda da görülmesini ümit ediyoruz.

THE sıralaması nedeniyle ülkemizde dünya üniversite sıralamaları yeniden ilgi topladı. Bu yazının amacı dünyadaki üniversite sıralamalarını ve Türk üniversitelerinin bu sıralamalardaki durumlarını özetlemek, ve daha yukarılara çıkabilmeleri için öneriler getirmektir.

Neden?

Sıralamalarının yapılmasının temel nedeni insanların sıralama yapmayı ve karşılaştırmalı düşünmeyi sevmeleridir. Sıralaması yapılabilecek her şeyin sıralamasını yaparız: spor ligleri, dünyanın en zengin kişileri, en sevilen filmler, en çok satılan kitaplar, en çok indirilen müzikler, en iyi giyinen ünlüler...hepsi birer sıralamadır.

Üniversite sıralamalarının birçok kullanımı vardır: Üniversite seçmeye çalışan öğrenci adaylarına ve ailelerine yardımcı olabilirler, iş teklifleri alan akademisyenlerin tercih yapmasını kolaylaştırabilirler, yüzlerce iş başvurusu alan şirketlerin aday belirlemelerine yardımcı olabilirler, işbirliği yapmak isteyen yabancı üniversitelerin işini kolaylaştırabilirler, veya hayırseverlerin, şirketlerin ve devlet desteklerinin belirlenmesinde rol oynayabilirler.

Üniversite sıralamaları:

Sadece 11 yıllık bir geçmişi olan üniversite sıralamaları ile ilgilenen kurum sayısı son yıllarda hızla artmıştır ve çok sayıda küresel, bölgesel, ve yerel sıralama üretilmektedir. Burada sadece dünya

sıralamalarının en eski ve en prestijli olanları ile ülkemizi en yakından ilgilendirenleri üzerinde duracağız: ARWU, THE, QS, Leiden, SCImago, URAP, ve CWUR.

- 1) ARWU (www.arwu.org) : Dünyadaki üniversitelerin ilk çok amaçlı sıralaması “Academic Ranking of Worldwide Universities” (Dünya Üniversitelerinin Akademik Sıralaması) adı altında Çin’de Şanghay şehrindeki Jiao Tong Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk defa 2003’de yapılmış olan bu sıralamada şu kriterler kullanılmaktadır:
 - a. Mezunlar tarafından kazanılmış olan Nobel ödülleri ve Fields madalyaları (%10)
 - b. Öğretim üyeleri tarafından kazanılmış olan Nobel ödülleri ve Fields madalyaları (%20)
 - c. 21 değişik alanda yüksek sayıda atıf alan bilim insanları (%20)
 - d. Nature ve Science dergilerinde basılan makale sayıları (%20)
 - e. SCI ve SSCI tarafından endekslenen dergilerde basılan makale sayıları (%20)
 - f. Yukarıdaki kriterlerin kişi başına bölünmüş hali (%10)

Bu sıralama birçok ülkede yüksek öğrenim değerlendirilmesinde kullanılmış olup eğitim reformlarına katkıda bulunmuştur. Kriterlerden de anlaşılacağı gibi bu sıralama özellikle temel bilimlere odaklanan araştırma ağırlıklı bir sıralamadır. ARWU sıralamasında, genel üniversite sıralamasının yanında, 5 bilim dalında (matematik, fizik, kimya, bilgisayar bilimleri, işletme/iktisat) ve 5 ayrı alanda (tabii bilimler ve matematik; mühendislik, teknoloji, ve bilgisayar bilimleri; yaşam ve tarım bilimleri; tıp ve eczacılık; sosyal bilimler) birer sıralama da yapılmaktadır.

- 2) THE (<http://www.timeshighereducation.co.uk/>): Londra’da basılan haftalık bir yükseköğrenim dergisi olan Times Higher Education ile Thomson Reuters işbirliği ile hazırlanan bu sıralamada 5 temel alanda toplanmış 13 kriter kullanılmaktadır:
 - a. Eğitim (öğrenci-hoca oranı, doktora-lisans diploma oranı, doktoralı öğretim görevlisi oranı, öğretim görevlisi başına düşen kurumsal gelir, bilinirlik anketi) (%30)
 - b. Araştırma (hoca başına makale sayısı, araştırma geliri, bilinirlik anketi) (%30)
 - c. Atıflar (araştırmanın etkisi) (%30)
 - d. Endüstri gelirleri-inovasyon (hoca başına endüstriden sağlanan gelir) (%2.5)
 - e. Uluslararasılık (öğretim üyeleri, öğrenciler, araştırma) (%7.5)

THE kriterlerinin ARWU kriterlerinden en önemli farkı, ARWU kriterlerinin tümüyle araştırma çıktılarına yönelik olmasına karşın, THE kriterlerinin daha kapsamlı (fakat daha sübjektif) olmasıdır. THE sıralamasında, toplamda en iyi 400 üniversitenin yanısıra, 6 kitada ve 6 ayrı alanda (mühendislik ve teknoloji, temel bilimler, yaşam bilimleri, sosyal bilimler, tıp, ve beşeri bilimler) dünyanın en iyi 100 üniversitesi de sıralanmaktadır. Bunların yanında THE 50 yaşından genç 100 üniversite, ve gelişmekte olan ülke üniversiteleri gibi daha dar alanlarda sıralamalar da yapmaktadır.

- 3) QS (<http://www.topuniversities.com/>): Uluslararası eğitim alanında uzmanlaşan ve dünyanın birçok şehrinde ofisleri bulunan Quacquarelli Symonds şirketinin oluşturduğu bu sıralamada şu kriterler kullanılmaktadır:
 - a. Akademisyen değerlendirmesi (%40): 60,000 civarında akademisyenin katıldığı bir tanınırlık anketi
 - b. İşveren anketi (%10): 28,000 civarında işverenin katıldığı bir tanınırlık anketi
 - c. Öğrenci-öğretim üyesi oranı (%20)
 - d. Son 5 yılda öğretim üyesi başına düşen atıf sayısı (%20)
 - e. Uluslararası öğretim üyesi ve öğrenci oranı (%10)

QS sıralamasında ağırlığın yarısının sübjektif bilinirlik anketlerinden gelmesi dikkat çekicidir. Bunların yanında, THE sıralamasına benzer eğitim, araştırma, ve uluslararasılık kriterleri mevcuttur. Ticari bir kuruluş olan (ve THE ile rekabet eden) QS, en iyi 700 üniversite sıralamasının yanında, 5 farklı fakülte bazlı sıralama, 30 farklı alan bazlı sıralama, gelişmekte olan ülke üniversite sıralaması, ve 50 yasımdan genç üniversite sıralaması da oluşturmaktadır.

- 4) Leiden (<http://www.leidenranking.com/>): Hollanda'daki Leiden Üniversitesinde bulunan The Centre for Science and Technology Studies (CWTS) bibliometrik endikatörler kullanan ve sadece akademik makalelere odaklanan bir sıralama sistemi geliştirmiş, ve 1,000 civarında üniversitenin araştırma performanslarını değerlendirmiştir. Tek bir Leiden sıralaması bulunmamakta olup, 6 değişik bilim alanında etki veya işbirliği kriterleri bazında sıralamalar oluşturulabilmektedir. Etki alanındaki kriterler şunlardır:
 - a. Ortalama atıf sayısı
 - b. Alana ve yayın yılına göre normalize edilmiş ortalama atıf sayısı
 - c. Alan ve yıla göre en çok atıf alan %10 yayın arasına giren yayın sayısı
- 5) SCImago (<http://www.scimagoir.com/>): SCImago tarafından 22,000 dergiyi tarayan Scopus veri tabanı kullanılarak yapılan bu sıralamada yılda en az 100 makale yayınlayan 5,000'in üzerinde araştırma kuruluşu (devlet, yüksek öğrenim, sağlık, özel sektör, ve diğerleri) 3 temel kriter üzerinden (araştırma, inovasyon, web görünürlüğü) sıralanmıştır. Araştırmada kriteri altında bulunan ölçütlerden bazıları şunlardır: son 5 yıllık dönemde yayınlanan makale sayısı, makalelerde uluslararası ortak yazar oranı, normalize edilmiş atıf sayısı, en prestijli dergilerde yayınlanan makale sayısı. Bu veri tabanı kullanılarak yapılan sıralamaların avantajı veri tabanının büyüklüğü, dezavantajı ise sadece tek kriter bazlı sıralama yapılmasıdır.
- 6) URAP(<http://www.urapcenter.org/>): 2009 yılında ODTÜ bünyesinde kurulmuş olan URAP laboratuvarı 2,000 civarında dünya üniversitesini Web of Science gibi açık kaynaklardan toplanan veriler bazında şu kriterler ile sıralamaktadır:
 - a. Yıllık yayın sayısı (%21)
 - b. Son yılın yayınlarına son 5 yılda yapılan atıf sayısı (%21)
 - c. Üretilen toplam doküman sayısı (akademik makale dışındaki yayınlar da dahil) (%10)
 - d. Yayın yapılan dergilerin etki faktör toplamı (%18)
 - e. Yayınlara atıf yapan dergilerin etki faktör toplamı (%15)
 - f. Uluslararası yayın işbirlikleri (%15)
- 7) CWUR (<http://cwur.org/>): Suudi Arabistan'da bulunan Center for World University Rankings, 1,000 dünya üniversitesini 8 objektif kriter doğrultusunda sıralamaktadır:
 - a. Eğitim kalitesi (mezunların kazandığı uluslararası ödüller ve madalyalar) [25%]
 - b. Mezunların işgücüne katkısı (dünyanın önde gelen şirketlerinde genel müdür olarak görev yapan mezun sayısı) [25%]
 - c. Öğretim üyesi kalitesi (uluslararası ödüller ve madalyalar kazanan öğretim üyeleri) [25%]
 - d. Akademik yayınlar (prestijli dergilerde basılan makaleler) [5%]
 - e. Akademik etki (etki değeri en yüksek dergilerde basılan makaleler) [5%]
 - f. Atıflar [5%]
 - g. Etki (tüm üniversitenin h-indexi) [5%]
 - h. Patentler [5%]

Bu sıralamalarda en yukarılarda yer alan üniversitelerin ortak özellikleri olarak şunlar göze çarpmaktadır:

- Zengin ülke okulu
- Eski ve büyük kurum
- Öğrenci-öğretim üyesi oranı düşük olan, ve lisansüstü programlara ağırlık veren araştırma üniversitesi

Örneğin ARWU 2014 sıralamasında ilk 10 üniversite, Harvard, Stanford, MIT, UC Berkeley, Cambridge, Princeton, CalTech, Columbia, Chicago, ve Oxford olmuştur. Daha aşağı sıralardan da bir örnek vermek gerekirse, 2014 ARWU sıralamasında 74. sırada olan Danimarka'nın Aarhus Üniversitesi 1928 yılında kurulmuştur, 44,500 öğrencisi ve 8,000 öğretim üyesi vardır, ve yıllık lisans mezunu sayısı (4,455), yüksek lisans (4,002) ve doktora mezunu (402) sayısına eşittir.

ARWU 2014 sıralamasında ilk 20'deki üniversitelerin 16'sı ABD'de (%80), 3'ü İngiltere'de, birisi ise İsviçre'de bulunmaktadır. İlk 100'de ise Kuzey Amerika ve Avrupa dışından sadece 6 üniversite (Japonya 3, İsrail 2, Avusturalya 1), gelişmekte olan ülkelere ise sadece bir üniversite bulunmaktadır (Rusya).

Bu sıralamalarda Türk üniversiteleri nerelerde yer almaktadırlar?

- ARWU 2014 ilk 500 sıralamasında sadece İstanbul Üniversitesi 401-500 aralığında yer almaktadır.
- Yeni yayınlanan THE 2014-15 sıralamasında ODTÜ 85., Boğaziçi 139., İTÜ 165., Sabancı 182., Bilkent 201-225 aralığında, Koç ise 301-350 aralığında yer almıştır. (Geçmişte de Türk üniversitelerini en yukarılarda sıralayan sıralama THE olmuştur.)
- QS ilk 500 sıralamasında Boğaziçi ile Bilkent 399. sırayı paylaşmakta, ODTÜ 401-410 aralığında, Koç 461-470 aralığında, Sabancı 471-480 aralığında bulunmaktadır.
- Leiden sıralaması yayın sayısına göre yapıldığında, ilk 400'e Türkiye'den sadece İstanbul Üniversitesi (349.) girebilmekte, atıf sayısına göre yapıldığında ise en yukarıdaki üniversitemiz 598. sıradaki İTÜ olabilmektedir.
- Yayın sayısına göre yapılan SCImago sıralamasında ilk 500'de sadece iki üniversitemiz bulunmaktadır (İstanbul 440., Hacettepe 475.).
- URAP sıralamasında ilk 500'de sadece 3 Türk üniversitesi bulunmaktadır (İstanbul 417, ODTÜ 474, Ege 486).
- CWUR sıralamasında ise ilk 500'e sadece ODTÜ (396.) girebilmektedir.

Tüm sıralama sistemlerinin ya tamamen ya da büyük ölçüde araştırma çıktılarından etkilendiği görüyoruz. Üniversitenin temel işlevi araştırma olduğundan bu beklenen bir sonuçtur. Türk üniversiteleri dünya sıralamalarında yukarılara çıkmak istiyorlar ise, bunun yolu bellidir: araştırma çıktılarını yukarıya çekmek.

Türk üniversitelerinin araştırma çıktılarını olumsuz yönde etkileyen faktörler nelerdir?

Üniversiteyi liseden veya dersaneden ayıran en önemli faktör araştırmadır. İnsanlığın dağarcığındaki bilgiyi artırmak yerine sadece bilgiyi aktarmayı kendilerine misyon edinen yüksek öğrenim kurumları üniversite olmanın sorumluluklarını tümüyle yerine getirmemektedirler, ve birçoğu düşük prestijli diplomaların yerel dağıtıcıları olmaya mahkumdurlar. Sadece araştırma üniversiteleri yüksek prestijli uluslararası çekim merkezleri haline gelebilirler ve dünyada sıralamalarda önde gelebilirler.

Araştırma üniversitesi kavramı dünyaya 1818 yılında kurulan Humboldt Üniversitesi ile gelmiştir. Neredeyse 200 yıldan beri var olan ve dünyada yüzlerce güzel örneği olan bu kurumun nasıl oluşturulacağı bellidir. Detaylarda üniversitelerin misyon ve vizyonuna bağlı farklılıklar olmakla birlikte araştırma üniversitesi olmanın temel şartları şunlardır:

- Araştırmacı: Araştırma kapasitesi yüksek öğretim üyeleri işe alınmalıdır.
- Zaman: Öğretim üyelerine araştırma yapabilmeleri için gereken zaman sağlanmalıdır.
- Mali destek: Araştırma için gereken mali bütçeler sağlanmalıdır.
- Altyapı: Araştırma için gereken fiziksel ve kurumsal ortamlar sağlanmalıdır.
- İnsan kaynağı: Araştırma için önemli olan doktora öğrencileri ve asistanlar sağlanmalıdır.
- Kariyer yönetimi: Öğretim üyeleri için geliştirilecek değerlendirmelerde araştırma çıktıları öne çıkarılmalıdır.

Türkiye'deki devlet üniversiteleri ile vakıf üniversiteleri arasında önemli farklar bulunduğu için iki gurubu farklı şekilde ele almak gereklidir. Türk yüksek öğreniminde devlet üniversitelerinin öğrenci payının %93 civarında olması dolayısıyla devlet üniversitelerindeki uygulamalar ülkenin araştırma politikası için özellikle önemlidir.

- **Araştırmacı:** En üretken araştırmacılar en üretken araştırma üniversitelerinden çıkarlar. Araştırma çıktısını yükseltmek isteyen üniversiteler de dünyanın önde gelen araştırmacıları ile çalışarak çok iyi bir araştırma eğitimi ve disiplini almış gelecek vaadeden bu araştırmacıları kadrolarına katarlar. Türk devlet üniversitesinde öğretim üyesi maaşları ilk 100'e giren üniversitelerdeki maaşlarla karşılaştırıldığında çok düşük kalmaktadırlar. Bunun bir sonucu olarak devlet üniversiteleri işe alımlarda zor durumda kalmaktadır. Vakıf üniversitelerinde öğretim üyesi maaşları devlet üniversitelerindeki maaşlardan daha yüksektir. Fakat devlet üniversitelerinin tersine, vakıf üniversiteleri maaşları arasında çok ciddi farklılıklar vardır. Bunun sonucu olarak bazı vakıf üniversiteleri dünyanın en iyi üniversitelerinden mezun genç öğretim üyelerini veya önde gelen üniversitelerde çalışan akademisyenleri kadrolarına katmakta, bazıları ise devlet üniversitelerinden öğretim üyesi transferi ile kadro kurmaktadır.

1 Nisan 2014'de YOK tarafından yayınlanan "Yükseköğretim Temel Göstergeleri"ne göre Türkiye'deki üniversitelerde 5.449.961 öğrenciye karşılık 141.674 öğretim elemanı bulunmaktadır. Bu akademik kadronun yarısından fazlası araştırma görevlisi, öğretim görevlisi ve okutman ve uzman statüsündedirler, ve "öğretim üyesi" (yani Yardımcı Doçent, Doçent ve Profesör) sayısı sadece 63.271'dir. Yani öğrenci/öğretim üyesi oranı üyesi oranı 86,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran araştırma üniversitesi için gerekenin çok üzerindedir.

- **Zaman:** Uluslararası standartlarda araştırma çok zaman gerektiren bir uğraştır. Örneğin bir akademik makale için 1,000-2,000 saatlik bir çalışma gerekebilir. Öğretim üyelerinin zamanları 3 temel aktiviteye harcanır: araştırma, eğitim, hizmet. Eğitim ve hizmete ne kadar çok zaman harcanır ise araştırmaya o kadar az zaman kalır. Birçok Türk üniversitesinde eğitim, öğretim üyelerinin zamanlarının çok ciddi bir bölümünü almakta ve araştırmaya zaman kalmamaktadır. Devlet üniversitelerinde standart ders yükü haftada 10 saattir. Fakat öğretim üyelerinin önemli bir kısmı düşük olan maaşlarını destekleyebilmek için veya kadro eksikliğinden dolayı ek ders yükünün altına girerler ve bu ders yükü 30 saate kadar çıkabilir. Düşük maaşları desteklemenin bir diğer yolu da öğretim üyesinin döner sermaye üzerinden (veya kendi girişimleri ile) dışarıya iş yapmasıdır. Bu ek gelir amaçlı aktiviteler öğretim üyesinin araştırma zamanından götürmektedir. Araştırmaya yönelik az sayıdaki vakıf üniversitesinde ders yükü haftada 6 veya 9 saattir; diğerlerinde ise haftada 24 saate kadar çıkabilmektedir.

Ders yükü konusunda YÖK'ün hazırladığı Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi Raporunda şöyle denilmektedir:

“Bir öğretim üyesi, haftada 8 saatten fazla ders yükü taşıması halinde, kendi bilgisini yenilemek ve araştırma ve yayın yapmak için yeterli fırsat bulamayacaktır. Öğretim elemanlarının %73'ü aşırı eğitim yükü taşımaktadır. Bu hem eğitimin kalitesini düşürmekte hem de kendi gelişmesini engellemektedir. Bu durumda üniversitelerin üç işlevinden eğitim-öğretim işlevi, diğer işlevlerine göre baskın hale gelmektedir.”

Ortalama Türk akademisyeni ortalama Amerikan araştırma üniversitesi akademisyeninden çok daha fazla zamanını (yaz ayları ve “sabbatical” izinleri de hesaba katıldığında 3 misli civarında zamanı) ders vermeye ayırmakta ve araştırmaya zamanı kalmamaktadır.

- **Mali destek:** Araştırma çok zaman gerektirdiği gibi ciddi mali kaynaklar da gerektiren bir aktivitedir. Türkiye'deki birçok üniversitenin bütçesi maalesef araştırmaya ciddi fonlar ayırabilecek seviyede değildir. (Örneğin OECD kaynaklarına göre, 2004 yılında öğrenci başına düşen ortalama yükseköğretim harcaması OECD için \$14,000 iken Türkiye için \$4,500 olarak gerçekleşmiştir.) Dolayısıyla araştırma için üniversite dışından fon sağlanması büyük önem kazanmaktadır. Son yıllarda hem TÜBİTAK bütçesi katlanarak artmış, hem de Avrupa Birliği fonları sayesinde üniversitelere çok ciddi araştırma bütçeleri aktarılmaya başlanmıştır. Örneğin TÜBİTAK Tarafından Üniversitelere Verilen Ar-Ge Desteği vasıtası ile yıllık harcama miktarı 2000 yılında 5.8 Milyon TL iken 9 yılda 23 kat artarak 2009 yılında 135.7 Milyon TLye çıkmıştır. Bu aktarmaların meyvelerini araştırma çıktılarında görmek mümkündür. Türkiye bilimsel yayın sıralamalarında 2000'de dünyada 26. iken 2009'da 17.liğe tırmanmıştır. Türkiye'nin bilime katkısının kalıcı bir hale getirilebilmesi için bu kaynak akışının sürmesi ve hatta artması gereklidir.
- **Altyapı:** Araştırma için fiziksel (kütüphane, laboratuvar, ve ekipman) ve kurumsal (araştırma ofisi) altyapı sağlanmalı, araştırma işbirliklerinin ve ortaklıklarının teşvik edildiği fiziksel ve sanal ortamlar yaratılmalıdır. Üniversitelerin araştırma destek ofisleri araştırmacıların beyin gücünü araştırma çıktılarına, topluma yararlı uygulama ve ürünlere dönüştürmede destek olmalıdır. Araştırmacıların kurumları içinde ve dışında ortaklıklara ve işbirliklerine katılabilmesi de üniversite yönetiminin teşvik etmesi, kolaylaştırıcı olanaklar sunması ile mümkün olur.
- **İnsan kaynağı:** Araştırmanın motoru lisansüstü ve doktora öğrencileridir. Maalesef ülkemizdeki lisansüstü ve doktora öğrencisi sayısı dünyadaki araştırma üniversiteleri ile kıyaslandığında çok düşük kalmaktadır. Bunun nedenleri açıktır:
 - araştırma geleneği ve kültürü zayıf olan birçok üniversite araştırmaya yatkın lisans mezunu üretememektedir
 - lisansüstü ve doktora öğrencilerine üniversitelerin ödeyebildiği ücretler en kalifiye araştırmacıları çekebilmekte yetersiz kalmaktadır
 - Türk üniversitelerinden yüksek lisans ve doktora dereceleri ile mezun olanların iş olanakları kısıtlı ve gelir beklentileri düşüktür
 - en iyi lisans mezunları en iyi lisansüstü eğitimi için yurt dışına gitmektedirler

ÖSYM sayılarına göre 1995 ile 2004 arasında Türk üniversitelerinden mezun olmuş öğrenci sayısı 2,218,289 olmuştur. Bu öğrencilerin sadece 105,341 tanesi yüksek lisans, 22,644 tanesi ise doktora programlarını bitirmişlerdir (Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, Taslak Rapor, Tablo 31, YÖK, 2006). Yani yüksek lisans mezun oranı %4.8, doktora mezun oranı ise %1'dir. Lisansüstü

öğrenci sayısı bu kadar düşük olan bir ülkenin üniversitelerinin dünyada üst sıralarda olmasını beklemek fazla iyimserlik olur.

- **Kariyer yönetimi:** Yüksek performans beklenen ortamlarda başarının ödüllendirilmesi, başarısızlığın da süreklilik kazanmaması için önlem alınması bir gelenektir. Devlette öğretim üyeleri memur statüsündedirler. Devlet personel rejimi tüm çalışanlarla performanslarına bakmaksızın iş güvencesi sunar ve performansı ödüllendirecek düzenlemeler getirmez. Vakıf üniversitelerinde ise öğretim üyeleri sözleşmeli personel statüsündedirler. Kontratların süresi bir yıl ile 5 yıl arasında değişir. Bu sistemin iyi çalışabilmesi için performans değerlendirme kriterlerinin ve ödüllendirme sistemlerinin detaylandırılmış ve şeffaf olması gerekmektedir. Fakat her vakıf üniversitesindeki uygulamanın bu olduğu söylenemez.

Avrupa Üniversiteler Birliği Kurumsal Değerlendirme Programı'nın 17 Türk üniversitesini inceledikten sonra hazırlamış olduğu "Türkiye'de Yükseköğretim: Eğilimler, Sorunlar, Fırsatlar" raporunda Türkiye'deki araştırma faaliyetleri ve bunların önündeki engeller konusunda yukarıdaki konuların bazılarını şu sözlerle değinilmiştir:

... Ancak hâlâ öğretim görevlisi ve araştırmacı sayısı yeterli olmaktan uzaktır. Hem ulusal hem de üniversite düzeyindeki stratejileri birleştiren, tutarlı ve ileriye dönük bir insan kaynakları stratejisine acilen ihtiyaç duyulmaktadır.

... incelemeyi yürütenler, pek çok üniversitenin araştırma stratejisi ya da politikası olmadığını ve (bu durumla ilişkisiz olmayan bir şekilde) araştırmalar arasında eşgüdüm sağlayan üniversite düzeyinde bir organ bulunmadığını kaydetmişlerdir. Aynı zamanda, üniversitelerin parçalı yapıları nedeniyle, disiplinler arası yeterli işbirliği olmadığını ve (ek gelir kazanmak için gerekli görülen) aşırı ders yükü ve araştırma için herhangi bir teşvik sunmayan kamu çalışanı/memur statüsü nedeniyle akademik personelin düşük motivasyona sahip olduğunu ortaya koymuşlardır.

Akademik personelin maaşları, araştırma verimliliğinin önündeki başlıca engellerden biri olarak görülebilir. Bu durum, yükseköğretimde maaşları rekabetçi bir seviyeye getirmek üzere ulusal düzeyde bir yatırım olmaksızın, bu alana tahsis edilmiş fonların büyük bir kısmının adeta heba olabileceği anlamına gelmektedir.

Türk üniversiteleri 1990 yılında endeksli dergilerde 1,094 makale yayınlamışlardı. Bu araştırma çıktısı, o yılki dünya araştırma çıktısının %0.16'sını oluşturmakta idi ve Türkiye'yi dünyada 41. yapmaktaydı. 2005 yılında ise makale sayısı 15,666'ya yükseldi. Dünya toplamının %1.2'sini oluşturan bu sayı Türkiye'yi 19.luğa yükseltti. Buradan da görüleceği gibi, 1990 ile 2005 arasında (yani sadece 15 yıl içinde) Türk üniversitelerinin araştırma çıktısında çok ciddi bir artış yaşanmış, ve Türkiye'nin dünyadaki araştırmaya katkısı Türkiye'nin dünya GSMH'na katkısına eşit bir noktaya gelmiştir. Bu artışın kanımızca en önemli üç nedeni devletin TÜBİTAK üzerinden araştırmaya ayırdığı kaynak, doçentlik için getirilen merkezi akademik standartlar, ve özellikle vakıf üniversitelerinin kurulması ile hızlanan tersine beyin göçü olmuştur. Yani Türk üniversite sistemi, kaynaklar artırılrsa ve performansı teşvik eden sistemler getirilirse araştırma çıktısını katlayarak artırabileceğini yakın geçmişte kanıtlamıştır.

Sonuc olarak, Türk üniversitelerinin dünya sıralamalarında yukarılara çıkmasının tek yolu araştırma çıktılarını yukarıya çekmektir, ve bunun nasıl yapılacağı bellidir: İyi araştırmacıları ise alıp onlara araştırmaya uygun şartları sağlamak ve kariyerlerini hedefler doğrultusunda yönetmek gereklidir.